

Opetusalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto 30.3.2017

Tasa-arvokirjojen jakaminen kouluihin

Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisille on kuluvana keväänä jaettu sukupuolten tasa-arvoa käsitteleviä kirjoja: Chimamando Ngozi Adichien *Meidän kaikkien pitäisi olla feministejä* (Otava) ja useiden kirjoittajien laatima *Epäneutraali sukupuolikirja* (Suomen Perusta). Asiasta on virinnyt vilkas keskustelu. Arvostelijoiden mukaan koulujen ei pidä välittää oppilaille aatteellista materiaalia, kuten feminismiä tai yksipuolista miesnäkökulmaa.

Eettinen neuvottelukunta katsoo, että koulussa on käsiteltävä yhteiskunnallisesti tärkeitä aiheita, jollainen myös sukupuolten tasa-arvo on. Opetussuunnitelmissa ja peruskoulun arvopohjassa sitoutuminen sukupuolten yhdenvertaisuuteen on toiminnan lähtökohta: yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat kaikille, ja ihmiset ovat keskenään tasa-arvoisia sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta ja identiteetistä riippumatta.

Myös opettajien eettiseksi ohjenuoraksi laadittu Comeniuksen vala tähdentää, että oppilaita pitää tukea kasvamaan omien lahjojensa ja taipumusten mukaiseen täyteen ihmisyyteen. Tavoitteen edistäminen on vaikeaa, jos nuori kokee, että hänen sukupuolensa rajoittaa elämää ja häntä kohdellaan sukupuolensa edustajana eikä yksilönä.

Kouluopetuksen pitää kannustaa nuoria ajattelemaan kriittisesti ja havaitsemaan julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä ristiriitoja. Yhdenvertaisuus on tärkeä arvo, mutta suomalaisessa yhteiskunnassa on yhä sukupuolten tasa-arvo-ongelmia, jotka vaikuttavat kaikkiin. Naisia on edelleen miehiä vähemmän johtavassa asemassa, ja naisten keskimääräiset tulot jäävät pienemmiksi kuin miesten. Toisaalta miesten osuus huono-osaisista on suurempi kuin naisten, ja pojat syrjäytyvät useammin kuin tytöt jo peruskouluvaiheessa.

Tyttöihin ja poikiin liitetään usein stereotyyppisiä odotuksia. ”Työt ovat tunnollisia” ja ”pojat ovat poikia” -tyyppisiä ajatustottumuksia ja kulttuurin luomia roolipaineita pitää tunnistaa ja purkaa. Näkyvin roolitus tapahtuu, kun pojat määrätään asepalvelukseen sukupuolensa perusteella. Mitä laajemmin tällaisista sukupuolittuneista ja syrjivistä mekanismeista keskustellaan, sitä paremmin ne tiedostetaan ja sitä helpompi niitä on poistaa. Myös koulu osallistuu tähän keskusteluun.

Opettajat voivat hyödyntää tasa-arvokasvatuksessa erilaista materiaalia – myös edellä mainittuja kirjoja – oman harkintansa mukaan. Samalla koulun pitää valmentaa nuoria lukemaan kaikkia tekstejä kriittisesti.

Koulun arvopohjan mukaiset tasa-arvopyrkimykset eivät perustu sukupuolten vastakkainasetteluun eivätkä nollasummapeliin. Kaikkien sukupuolten elämää ja toimintaa ohjailevan sukupuolijärjestelmän purkaminen – mihin feminismikin pyrkii – on yhteinen etu.